

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

“El teatre com a recurs a l'aula”

Rosa Canyelles Dolç

Grau de Pedagogia

Any acadèmic 2015-16

DNI de l'alumne: 43226764N

Treball tutelat per Joan Jordi Muntaner
Departament de Pedagogia Aplicada

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau del treball:

Teatre, joc dramàtic, expressió corporal, intel·ligència emocional, aprenentatge cooperatiu, educació inclusiva.

*Actors som tots nosaltres,
el ciutadà no és aquell que viu en societat,
és aquell que la transforma.*

-Augusto Boal-

Resum

En el present treball s'estudia el tema de la dramatització a l'aula. I per això es fa una revisió teòrica de la qüestió i un anàlisi sobre com s'introdueix el teatre dins els centres educatius, per tal de poder comparar la teoria amb la pràctica. El que volem es descobrir si existeix una relació entre el que diuen els professionals sobre el tema i com està actuant la comunitat educativa en la realitat.

Paraules clau: teatre, joc dramàtic, expressió corporal, intel·ligència emocional, aprenentatge cooperatiu, educació inclusiva, activitats teatrals, metodologia.

Abstract

This present work explores the theme of the drama in the classroom. For that reason it becomes a theoretical review of the question and an analysis on how it is introduced the theatre within the schools, to compare the theory with practice. What we want is to find out if there is a relationship between professionals says about the topic and what happens in reality.

Key words: Theatre, dramatic strategies, body language, emotional intelligence, cooperative learning, inclusive education, theatrical activities, methodologies.

INDEX

OBJECTIUS.....	pàg. 6
METODOLOGIA.....	pàg. 6
PART I: “CONTEXTUALITZACIÓ TEÒRICA”	pàg. 8
1. Necessitat d’un canvi en el sistema educatiu: cap a una educació per tots.....	pàg. 8
2. Propostes Educatives.....	pàg. 9
2.1 El joc didàctic a l’aula.....	pàg. 9
2.2 El teatre com a recurs a l’aula.....	pàg. 11
2.2.1 El joc dramàtic.....	pàg. 11
2.2.2 Beneficis de l’activitat dramàtica.....	pàg. 13
Expressió corporal.....	pàg. 14
Educació emocional.....	pàg. 15
Aprentatge cooperatiu.....	pàg. 15
Creativitat.....	pàg. 17
Inclusió: Participació de tots.....	pàg. 18
2.2.3 Tipus d’activitats teatrals per utilitzar a l’aula.....	pàg. 19
Improvisacions.....	pàg. 19
Mímica.....	pàg. 20
Jocs de rol.....	pàg. 20
Titelles.....	pàg. 21
Teatre d’ombres.....	pàg. 21
Dansa.....	pàg. 22
2.2.4 Integració dins el currículum escola.....	pàg. 22
PART II: La intervenció a l’aula.....	pàg. 24
1. Objectiu.....	pàg. 24
2. Metodologia.....	pàg. 24
2.1 Definició de l’estudi.....	pàg. 24
2.2 Selecció de la mostra.....	pàg. 25
2.3 Disseny de l’entrevista.....	pàg. 25
2.4 L’observació.....	pàg. 25
3. Descripció dels resultats.....	pàg. 26
3.1 Conclusions generals.....	pàg. 30
PART III: DISCUSSIONS.....	pàg. 32

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES..... pàg. 36
ANNEXES..... pàg. 40

Objectius

Generals

1. Elaborar un treball de final de grau que reflecteixi l'aplicació dels continguts teòrics i pràctics adquirits al llarg de la meua etapa formativa, complint les normes per la realització de treballs.
2. Recercar, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia) i transformar-la en coneixement

Específics

1. Conèixer les possibilitats del Teatre a l'aula i els seus beneficis per la inclusió
2. Estudiar el que es fa a les aules relacionat amb el Teatre
3. Reflexionar sobre els resultats obtinguts en l'estudi comparant la teoria amb la pràctica.

Metodologia

El treball que es presenta a continuació s'ha realitzat mitjançant una metodologia de tipus qualitativa, un enfocament que resulta útil quan es cerca comprendre la perspectiva dels individus en relació als fenòmens que els envolten, o quan es vol profunditzar en les seves experiències, perspectives, opinions i significats, és a dir, la forma en que els participants perceben subjectivament la seva realitat. (Hernández, Fernández i Baptista, 2010).

El que m'interessa no és extreure conclusions inqüestionables o veritats absolutes sinó les diferents perspectives del que passa a la realitat; i més en concret del que passa als centres educatius.

Per això aquest és un treball de caràcter humanista perquè quan estudiem a les persones i els seus comportaments des de aquesta metodologia, podem arribar a conèixer-les en aspectes més íntims i ser partícips de la seva vida.

*El que s'intenta en aquest treball és apropar una mica més el teatre a l'escola.
Estic convençuda que a través d'ell es poden treballar aquelles qüestions que més
preocupen a la comunitat educativa; el ple desenvolupament dels infants, la diversitat
dins les aules, el treball en equip, la recerca d'aprenentatges significatius...
I anar encara més enllà, formar persones actives, participatives i crítiques, protagonistes
de la seva vida i conscients de la realitat en la que viuen.*

L'autora

PART I: “Contextualització teòrica”

---

1. NECESSITAT D’UN CANVI EN EL SISTEMA EDUCATIU: CAP A UNA EDUCACIÓ PER TOTS

Ens trobem en una societat i realitat que canvien contínuament i, ara per ara, més ràpid que mai. Podríem parlar de progrés en molts àmbits de la nostra vida: tecnològic, científic, de valors, en relació d’igualtat... però a l’escola, ¿podríem parlar de progrés educatiu? Es veritat que existeixen lleis i articles –com per exemple la LOGSE- que promouen una educació basada en valors socials, destinada a tots, etc. però en la pràctica les aules, la metodologia, la manera de fer i d’ensenyar no ha canviat gaire des de fa 50 anys enrere. El sistema educatiu segueix sent massa rígid i els professors segueixen utilitzant metodologies tradicionals. Sánchez (2007) en la seva tesis comenta:

Després de molts d’anys en el món de l’educació, ens seguim preguntant; per què no hi ha progrés en aquest camp? En qualsevol altre camp el progrés educatiu és evident. Per exemple, un metge del segle XIX estaria sorprès i no sabria com actuar en un quiròfan actual donada la seva sofisticació tecnològica. Però un mestre del passat, inclús de varis segles enrere, no apreciaria grans canvis en una aula actual. La situació seria molt similar a la de la seva època: el mestre explicant de veu, els alumnes asseguts a la seva taula, la pissarra, el guix, el llibre de text i el quadern d’exercicis. (pg. 19)

Per tant, és evident que el nostre sistema educatiu necessita un canvi profund; una transformació dels espais, dels horaris, del paper dels protagonistes, de l’enfocament i la metodologia. Un canvi dirigit cap a la creació d’una escola de qualitat, flexible, actual i oberta. I per aconseguir l’aplicació d’aquest model, Muntaner (2014;65) defensa que es necessària “la convicció de la necessitat del canvi, la modificació de les antigues idees i valors i promoure la participació, implicació i recolzament des de la confiança i la col·laboració de tota la comunitat educativa”.

A més el sistema educatiu ha d’oferir una educació que potencií al màxim el desenvolupament i aprenentatge individual que a la vegada ha de ser **inclusiva** i comú per tot l’alumnat.

Ens interessa detenir-nos en el concepte educació inclusiva i articular-lo com un concepte clau, en el qual s'haurien de basar totes les propostes d'intervenció educativa de la nostra realitat.

Aniscom, Booth i Dyson (2006) defineixen el terme com: “el procés de canvi sistemàtic per tractar d'eliminar les barreres de diferent tipus que limiten la presència, l'aprenentatge i la participació de tot l'alumnat en la vida escolar dels centres on son escolaritzats, amb particular atenció a aquells més vulnerables”.

Per tant, “els subjectes que presenten algun tipus de necessitat han d'estar a centres i aules on conviuen amb alumnes que requereixen una atenció educativa ordinària”, Palacios (2010;44).

Els tres principis claus de l'educació inclusiva, segons Muntaner (2014) són:

- L'acceptació i el respecte per la diversitat, que es tradueix en la no categorització dels alumnes, sense excepció.
- El plantejament de dissenys i activitats flexibles i obertes que permeten la participació, l'aprenentatge i la satisfacció de tots els alumnes.
- La utilització en tots els casos d'agrupaments heterogenis, que reflecteixin la realitat diversa dels centres i de l'alumnat. Acabant definitivament amb la recerca d'homogeneïtat i uniformitat de grups.

Així doncs, aquest és un treball construït a partir de la idea d'un canvi en el sistema educatiu, un canvi que per ara és teòric, però que, a partir de propostes i respostes per part dels membres de la comunitat educativa es pot convertir en real.

2. PROPOSTES EDUCATIVES

2.1 El joc didàctic a l'aula

Jugar és un dret, fonamentalment, perquè la vida infantil no pot entendre's sense joc. Jugar és la principal activitat de la infància i respon a la necessitat dels nins i nines de mirar, tocar, tenir curiositat, experimentar, inventar, imaginar, aprendre, expressar,

comunicar, crear, somiar... Jugar és una de les fonts més importants de procés i aprenentatge.

Marín, 2009 (pg. 235)

La importància del joc pel desenvolupament dels infants és un fet indiscutible, i són molts els autors que valoren la seva importància dins l'aula i les avantatges que aquest inclou.

Chacón (2008) considera que el joc didàctic és una estratègia que es pot utilitzar en qualsevol nivell o modalitat educativa, però que, per norma general els docents l'utilitzen molt poc perquè desconeixen les seves múltiples avantatges.

Altres autors com Gariagordobil; 2008 i Cruz; 2014 defensen que el joc és una peça clau en el desenvolupament integral de l'infant ja que guarda connexions sistemàtiques amb el que no és el joc, és a dir, amb el desenvolupament de l'ésser humà en altres plans com la creativitat, la solució de problemes, l'aprenentatge de papers socials... El joc no és només una possibilitat d'auto expressió pels infants, si no també d'autodescobriment, exploració i experimentació amb sensacions, moviments, relacions, a través de les quals arriben a conèixer-se a ells mateixos i a formar conceptes sobre el món.

Lianza (2013) insisteix en la importància de les diverses adquisicions socials, cognitives, lingüístiques i motrius que els infants aconseguixen a través del joc. I afegeix que, en aquest procés és obligació de l'adult que els envolta observar-los, conduir-los, fomentar la responsabilitat i proporcionar espais i oportunitats necessàries per la formació i desenvolupament a través del joc.

Per tant, és una **metodologia** totalment vàlida i aplicable dins l'aula, que podem definir com aquella estratègia que es pot utilitzar en qualsevol nivell educatiu i s'estableix com un joc reglat que inclou moments d'acció pre-reflexiva, de simbolització i apropiació abstracta de lo viscut per aconseguir els objectius de l'ensenyança curricular, Chacón (2008).

El joc estimula la curiositat, (motor de qualsevol aprenentatge), proporciona alegria, plaer i satisfacció, estimula l'afany de conquesta i superació personal, proporciona confiança en un mateix, suposa l'oportunitat d'expressar opinions i sentiments, afavoreix la

interiorització de normes i pautes de comportament social i estimula el desenvolupament de les funcions físiques, psíquiques, afectives i socials. (Marín, 2009)

Són múltiples els beneficis que els autors li atorguen al joc didàctic, així doncs, per què no es juga més a les aules? Hem deixat de banda el plaer per aprendre i descobrir? Les possibilitats que ens dona el joc a l'aula són infinites, i una d'elles i molt interessant és el joc dramàtic i activitats teatrals. Per això, com a professionals de l'educació és un deure investigar sobre aquest tema.

2.2 El teatre com a recurs a l'aula

El teatre, transportat a l'aula, pot ser una estratègia molt enriquidora i positiva, que ens pot aportar molt tant a professors com a alumnes. Requereix una altre forma de fer les coses, de gestionar els espais, de tractar els continguts, etc. En aquest apartat es fa un recull del que és, el que en pensen els especialistes sobre el tema, els beneficis que té dins l'aula i les àrees que es poden treballar a partir de diferents activitats dramàtiques.

En primer lloc cal definir el que s'entén per teatre dins l'aula. Fent un repàs per la bibliografia existent, s'utilitzen molts termes per parlar sobre aquest aspecte, *joc dramàtic*, és, tal vegada, el mot més popular entre ells i el més utilitzat en aquest treball, però tot i així també es poden trobar nominacions com; 'dramatització', 'teatre d'aula' o 'teatre' (concebut en general però acotat a la situació d'aula) les quals van referides al mateix concepte.

2.2.1 El joc dramàtic

El terme Joc dramàtic, provinent del francès <<*jeu dramatique*>> , sinònim de dramatització –concepte més utilitzat per les disposicions oficials-, és una tècnica pedagògica prèvia a la preparació d'un teatre que té la finalitat d'aconseguir una experiència educativa integradora, basada en el joc i en el protagonisme de l'infant, que possibilita la seva expressió personal, l'impuls de la seva capacitat i actitud creativa i la millora de les relacions personals. (Cruz, 2014)

Es pot considerar com la base de tots els jocs, ja que en tots ells existeix el component imaginatiu "fer com si", la personificació i la representació simbòlica.

Sánchez (2007) considera que des de el punt de vista de la didàctica el joc dramàtic ofereix les següents avantatges:

- Pot incorporar-se al procés d'aprenentatge, ja que és dramatitzable qualsevol fenomen sempre que sigui possible extreure d'ell un model simplificat i simbòlic
- Pot ser utilitzat com a simulació de la vida real
- El fet de que sigui un joc fa que no transcendeixi a la vida real i permet així aprendre dels errors
- Les situacions de la vida real es poden reproduir simplificadament, sent els alumnes els actors d'aquesta realitat fingida que imita la realitat vertadera
- La relació professor-alumne es romp per entrar en una relació de companys de joc, provocant que uns aprenguin dels altres a través del diàleg
- Genera la recerca d'informació i aprenentatge viscut
- Proporciona el plaer d'implicar-se en el propi joc i ser protagonistes del procés
- Afavoreix la responsabilitat al haver de prendre decisions sobre problemes de diversa índole
- Permeten globalitzar l'aprenentatge al combinar tècniques d'expressió verbal, corporal, artística, manual, lectura, escriptura...

Julia (2015) redacta que en l'àmbit escolar, el joc teatral condueix a l'infant al desenvolupament de la seva expressió qui juga a convertir-se en un altre improvisant seguint la idea de grup prèviament proposada, fixant sempre l'interès en el procés i no en el resultat.

Lopez, Jerez i Encabo (2009) identifiquen la dramatització com un dels millors mitjans per introduir a l'infant en el món de la literatura infantil i de la llengua (oralitat, aspectes verbals i no verbals), de la creació i de l'aprenentatge, que pot tenir un transfons educatiu important i necessari, ja que és una estratègia activa i lúdica. Afegeixen que és molt important que l'adult mediador tingui molt clars els objectius i els procediments sistematitzats per a que el desenvolupament sigui positiu, així com tingui en compte que no es tracta d'un espectacle sinó tan sols d'un exercici expressiu que te la finalitat de millorar alguns aspectes curriculars i/o extra curriculars.

Sobre aquest últim aspecte, Cruz (2014) diu que el teatre és, en aquest cas, un mitjà al servei del desenvolupament individual i col·lectiu; sense escenaris ni espectadors. Cerca la satisfacció en l'activitat mateixa, en la qualitat educativa del procés i prescindeix del valor artístic del producte.

Existeix una clara diferència entre el Teatre com a tal i el joc dramàtic. A continuació es presenta una taula que exposa les diferències entre ambdós conceptes:

Joc dramàtic	Teatre
És flexible: Projecte oral i espontani que admet canvis i variacions	És rígid: Projecte escrit, planificat i assetjat
Papers i rols elegits pels mateixos participants/actors	Papers assignats per un director
Accions i diàlegs improvisats que van sorgint durant l'acció d'acord amb el tema elegit	Text tancat après pels actors. Accions dels actors dirigides i acotades
Actors i públic es poden intercanviar en tot moment	Públic principalment no participatiu. Actors i espectadors no intercanviables. (excepte teatre més avantguardista)
El mediador és el que fa que el joc avanci i el condueix cap als objectius establerts	El director planeja l'obra que s'ha de desenvolupar en totes les fases previstes
Actors: participants en situació de joc-activitat col·lectiva.	Actors: persones amb un objectiu molt clar marcat, en alguns casos en situació de treball.
Nins-joves que juguen a ser	Actors que representen
Expressió	Espectacle

Taula 1: Lopez, A., Jerez, I., & Encabo, E. (2009). *Claves para una enseñanza artístico-creativa: la dramatización*. Pg. 19

2.2.2 Beneficis de l'activitat dramàtica dins l'aula

El teatre engloba el perfeccionament del llenguatge i l'expressió, l'ensenyament, el foment d'hàbits socials, el desenvolupament de la creativitat, reforça la motivació i l'entusiasme cap a l'escola, crea nous estímuls i prepara als estudiants per ser homes i dones capaços d'expressar-se, dialogar, comunicar-se, de formar vincles d'amistat i d'enfrontar-se a un món en constant canvi.

En aquest apartat es detallen els beneficis que té el teatre a l'escola i com aquest contribueix en el ple desenvolupament dels infants en totes les dimensions educatives.

Respecte aquest tema, Vacas (2009) escriu que el teatre és una de les activitats més completes i formatives que podem oferir als infants, a més de ser una de les activitats més atractives per ells.

Alguns dels beneficis que el joc dramàtic ens aporta són el desenvolupament de l'expressió corporal i la creativitat, el tractament de les emocions; la intel·ligència emocional, la possibilitat d'utilitzar com a metodologia l'aprenentatge cooperatiu i permetre la participació de tots els alumnes de la classe siguin quines siguin les seves característiques. A continuació s'argumenten més detalladament cada un dels beneficis nombrats:

❖ **Expressió corporal**

L'expressió és la capacitat global de l'alumne, per això utilitza els codis que més coneix. Degut a una forta insistència en el codi verbal i escrit a l'escola les possibilitats expressives queden molt limitades, condicionant una futura capacitat de valorar i utilitzar altres formes d'expressió. Per això és necessari que les situacions d'ensenyança i aprenentatge contemplin continguts propis de l'expressió corporal a més de continguts d'expressió i comunicació en el seu conjunt. (Cruz, 2014)

Segons la RAE **l'expressió corporal** és una *“tècnica per expressar circumstàncies per mitjà de gestos y moviments, amb independència de la paraula”*.

Mitjançant el cos i el moviment ens expressem i comuniquem sense necessitat d'utilitzar el llenguatge oral. L'expressió corporal és un llenguatge més que ens ajuda a comunicar-nos.

Arboledas (2010) argumenta que per contribuir en la formació integral del nostre alumnat podem utilitzar l'expressió corporal com a mitjà per ensenyar altres continguts de l'àrea, utilitzant així una metodologia d'indagació. I particularment el teatre és en gran part expressió corporal. Els docents han d'aconseguir que els alumnes:

- Exterioritzin sensacions, idees, emocions...
- Utilitzin els recursos expressius del cos i del moviment per comunicar-se
- Valoren el significat estètic i artístic de l'expressió corporal i del moviment

❖ **Educació Emocional**

Als centres educatius i a la vida quotidiana en general es dona molta importància a l'intel·lecte, al quocient intel·lectual i als resultats acadèmics passant per alt un aspecte molt important: l'educació emocional. Per què a les escoles no se li dóna importància a les emocions? Per què no es sent a parlar d'intel·ligència emocional però sí de notes, qualificacions i etiquetes? No és igual d'important treballar les emocions que la memòria?

El periodista i divulgador científic Goleman (1996) popularitzà el concepte "Intel·ligència Emocional" i el defineix com la *capacitat d'establir contacte amb els propis sentiments, discernir entre ells i aprofitar aquest coneixement per orientar la nostra conducta i la capacitat de respondre adequadament als estats d'ànim, temperament, motivacions i desitjos dels demès.*

Una persona emocionalment intel·ligent és aquella que té una actitud positiva, reconeix els propis sentiments i emocions i es capaç de controlar-los, és empàtica, és capaç de prendre les decisions adequades, té una autoestima adequada i integra polaritats sense problema. (Cruz, 2014; Ibarrola, 2009)

Pel que el tema ens ocupa, Navarro (2007) en el seu article exposa que el drama és una bona estratègia per el desenvolupament, entrenament i control de les emocions. Mitjançant la dramatització, l'alumne pot explorar conscientment estats d'ànim i sentiments, a més de les conseqüències que poden tenir sobre el tipus de resposta que li donem a un determinat problema.

❖ **Aprenentatge cooperatiu**

L'aprenentatge cooperatiu és una metodologia relativament nova que permet la participació de tots els alumnes de l'aula i respecte els diferents ritmes d'aprenentatge de

cada un d'ells. Pujolàs (2008;7) a partir de la definició de (Johnson, Johnson i Houlbec, 1999) sobre aquest tema ens diu que:

“En una aula transformada en una petita <<comunitat d'aprenentatge>>, l'aprenentatge cooperatiu és l'ús didàctic d'equips reduïts d'alumnes (el nombre oscil·la entre 3 i 5) per aprofitar al màxim la interacció entre ells amb la finalitat de maximitzar l'aprenentatge de tots. Una característica essencial d'aquests equips és la seva heterogeneïtat, en tots els sentits: gènere, motivació, rendiment, cultura, etc.”

La idea principal de l'Aprenentatge Cooperatiu consisteix en que els estudiants treballin junts per completar una tasca on és igual d'important l'aprenentatge d'un mateix com el dels companys, en aquest cas Domingo (2008) identifica cinc components bàsics:

- a. Existeix *interdependència positiva* quan un estudiant pensa que està lligat a altres de manera que no pot obtenir l'èxit si els restants components del grup tampoc l'assoleixen (i viceversa). Existeixen diferents maneres d'estructurar la interdependència positiva, per exemple:
  - i. Existència de premis i recompenses col·lectives
  - ii. Dependència dels recursos dels altres
  - iii. Divisió del treball
- b. Existeix *interacció positiva* 'cara a cara' quan els estudiants s'expliquen oralment com resoldre un problema, la naturalesa dels conceptes i les estratègies que s'aprenen. Ensenyen el que saben als seus companys i comparteixen mútuament les connexions entre l'aprenentatge passat i el present. La interacció és positiva quan els estudiants s'ajuden, s'assisteixen, s'animen i es recolzen.
- c. *L'exigibilitat individual / responsabilitat personal* requereix que el professor asseguri que s'avaluen els resultats de cada estudiant individualment i que aquests resultats es comuniquin al grup i a l'individu. Aquesta estratègia impedeix que alguns es 'pengin' del treball dels altres, que el grup estigui més pendent dels participants a qui els hi costa més, etc.
- d. *Habilitats cooperatives* requerides per el funcionament efectiu del grup. Els estudiants han de tenir i utilitzar el lideratge i capacitats de decisió,

generar confiança, comunicació i gestió de conflictes. Aquestes habilitats s'han de tractar de manera intencionada i amb la mateixa rigor que les habilitats acadèmiques.

- e. *L'autoanàlisi del grup* suposa la discussió del grup en quant a l'assoliment dels objectius. Al final de cada sessió de treball el grup ha d'analitzar el seu funcionament. Mitjançant aquest anàlisi s'assegura el feedback entre els participants i facilita l'aprenentatge d'habilitats cooperatives.

Vist aquest desplegament teòric sobre l'aprenentatge cooperatiu veiem que comparteix la mateixa naturalesa que el joc didàctic, i que ambdós conceptes van estretament lligats.

Utilitzar el teatre com a recurs dins l'aula ens permetrà treballar aquesta metodologia ja que el joc dramàtic, per norma general, facilita sempre la interacció i la comunicació cooperativa fent que tots els participants siguin imprescindibles per aconseguir l'objectiu marcat.

❖ **Creativitat**

La creativitat, igual que la intel·ligència emocional, es veu deixada de banda a les escoles i centres formatius, que responen més davant esquemes basats en la memòria i la repetició de continguts. Des de els òrgans educatius legislatius (govern) fins als responsables d'impartir l'educació (professors) la creativitat és ignorada, taxada i eliminada del dia a dia a les aules.

Des de dècades enrere s'ha discutit sobre la definició de creativitat. Resulta complicat trobar una definició única per un concepte tan abstracte i ampli. Personalment trobo molt interessant la senzillesa de la definició de Vacas (2009;2); *tota conducta espontània que tingui un accent personal i no merament repetitiu, tot lo que pugui qualificar-se d'original.*

Cruz (2014) qualifica la creativitat com el motor que mou el progrés i afegeix que una societat en canvi permanent exigeix plantejaments creatius a tots els nivells.

Per això l'educació de la creativitat a les escoles ha de cobrar un paper rellevant com a mitjà de superació de la cultura actual. Amb l'entrada del teatre a les aules es pot

canalitzar aquesta educació i el docent és qui ha de convidar a l'alumne a prendre una actitud de disposició cap a la creativitat, imaginació, expressió de vivències, obres, etc.

❖ **Inclusió: Participació de tots els alumnes a l'aula**

La inclusió de subjectes amb necessitats educatives especials, no és només avui en dia considerada com la conseqüència immediata de la aplicació del principi d'equitat o igualtat d'oportunitats per tots; és, també, i cada vegada en major mesura, entesa com un important factor de renovació pedagògica de centres i de sistemes educatius. Constitueix un principi d'acció educativa que pot emmarcar-se dins del paradigma total de qualitat.

(Cruz, 2014; Hegarty; 1994: 125)

Aquí mateix ens ocupa la pregunta: Pot considerar-se el joc dramàtic com una eina inclusiva?

La resposta és si. Com ja hem vist anteriorment en diferents apartats el joc dramàtic dins l'aula és una estratègia que permet la presència i participació de tots els alumnes de l'aula sigui quin sigui el seu nivell acadèmic, el seu ritme d'aprenentatge o les necessitats educatives que presentin aquests.

Tal com diu Saro (2015) El teatre, entès des de una concepció pedagògica i metodològica, és una eina que afavoreix la concepció grupal, la presa de decisions i la participació activa de tots els membres del grup.

A partir de l'obra de Cañas Torregrosa (2000) puc afirmar la solidesa de l'ús del teatre com a eina pedagògica que reflecteixen el seu valor inclusiu ja que utilitza premisses com:

- Tots els alumnes poden participar i és important repartir els papers i funcions tenint en compte el valor social i col·lectiu que suposa el teatre per tots fent especial menció a aquells que no destaquen tant en l'aspecte acadèmic
- El repartiment de tasques s'ha de fer en funció del grau de promoció, integració, motivació i estímul que necessiti cada alumne
- En un muntatge teatral hi ha tasques per tots i totes

- Durant la realització dels exercicis teatrals és necessari tenir en compte l'opinió, les idees i les aportacions de tots els membres que constitueixen el grup perquè el resultat final sigui el més ric possible.

2.2.3 Tipus d'activitats teatrals per utilitzar a l'aula

En aquest apartat es fa una proposta d'algunes activitats que es poden desenvolupar a l'aula. Tot i aquesta selecció, existeixen un ventall molt ampli de propostes, totes molt interessants. Dins cada grup d'activitat teatral es poden dur a terme una infinitat de jocs¹, inclús es pot contemplar la possibilitat d'inventar idees i jocs nous entre docents i alumnes per fer encara més significatiu l'aprenentatge.

Cal tenir en compte, també, que les activitats són combinables, i a partir d'una es poden treballar les demés; es poden fer improvisacions de dansa, jocs de rol a través d'un teatre d'ombres, etc. Per tant, no s'ha de prendre aquesta classificació com a única i inamovible.

◆ Improvisacions

La improvisació consisteix en la representació d'una situació real o imaginària sense seguir un guió ni pautes gaire marcades prèviament, és a dir, deixant que els actors actuïn lliurement sempre basant-se en un tema en concret.

Llunell (2015) ens diu que la improvisació és un tema que ens ajudarà a desenvolupar la imaginació, l'agilitat mental, i també ens anirà molt bé per superar la vergonya. Afegeix que quan es comença a realitzar aquesta activitat per primera vegada amb els alumnes se'ls hi han de donar bastantes pautes per fer l'exercici i, a mida que ho van practicant més, poden ser més lliures. A més recomana triar situacions quotidianes que els nois i noies coneixin; s'escull un grup d'alumnes, un tema, es reparteixen els personatges o es planteja una situació teatral.

Exemple: els alumnes simulen que estan a un vagó de tren i han d'interactuar entre ells. Tot el que sorgeixi d'aquesta representació és fruit de la improvisació.

---

¹ Per més idees i jocs consultar **Llunell, N. (2015). Fem Teatre! Una proposta didàctica per treballar les**

◆ Mímica

La Real Acadèmia Espanyola defineix la mímica com l'expressió de pensaments, sentiments o accions per mitjà de gestos i moviments corporals.

Cavajal i Torres (2014;27) expliquen que la mímica a l'aula serveix com a instrument per a conèixer als estudiants ja que elements com la lliure expressió, imaginació i creativitat es poden desenvolupar en un espai de confiança i llibertat. És una activitat que ens dóna la oportunitat de conèixer als nostres alumnes, convertit-se en espontània i natural, fomentant així situacions divertides i enriquidores per construir aprenentatges.

Marti i Sanz (2001) referents al mateix tema argumenten que els gests ens serveixen per reforçar la paraula i per construir narracions o situacions. Per tant, l'objectiu de la mímica és aconseguir que els participants dominin conscientment el seu cos i aprenguin a dominar l'expressió corporal i arribar a conèixer les seves grans possibilitats comunicatives.

Exemple: Els alumnes han de representar una pel·lícula, situació o quelcom sense parlar i els demés han d'endevinar de que es tracta.

◆ Jocs de Rol

El concepte de joc de rol (també conegut com *Roleplaying*) neix als Estats Units a finals dels anys 60 i va agafant força durant els anys 70. William A. Gamson, professor de Sociologia de Boston College fou el primer en incorporar el joc de rol dins l'aula amb la finalitat d'ensenyar diferents aspectes d'àrees d'ensenyament com per exemple la sociologia, ciència política i altres, utilitzant sempre la imaginació, la interpretació i la creació de diàlegs espontanis. (Cavajal i Torres, 2014;29)

Sevillano (2008;154) defineix el concepte com “Un tipus d'obra de teatre on l'acció transcorre en un espai concret i els jugadors representen un paper, és a dir són un personatge fictici. Els actors recreen el seu personatge sense l'ús d'un guió”. I afirma que “aquests jocs són eines excepcionals per el desenvolupament de l'empatia, la cooperació, la socialització, a més de fomentar la tolerància i la responsabilitat” (2008;646)

Així doncs, aquest tipus d'activitat és una eina molt útil que permet als estudiants viure situacions fictícies i posar-se a la pell de personatges que poden ser imaginaris (de pel·lícules, figures cèlebres, personatges històrics) o reals (persones del seu entorn, ells mateixos en el passat...). Per això mitjançant aquesta estratègia els alumnes podran desenvolupar la capacitat de posar-se al lloc de l'altre i treballar així la resolució de conflictes.

Exemple: Es proposa als estudiants el tema social dels desnonaments i se'ls assigna papers (el banc, els desnonats, participants en la manifestació) i cada un ha d'actuar d'acord amb el seu paper.

◆ Titelles

La representació teatral amb titelles és una oportunitat per treballar la psicomotricitat fina i l'art plàstica. A més possibilita que els participants hagin d'aprendre gestos característics de cada personatge, que treballin les diferents veus i l'expressió a través d'un objecte com si fos el propi cos. Llundell (2015; 29)

Rogozinski (2005) Ens defineix titella com objecte inert que té una vida prestada, la qual es donada per el titellaire. Aquest els anima amb el seu ritual col·locant-los l'ànima en els seus cossos ficticis, transformant-los en ser absolutament vius. Afegeix que és un joc al que tots podem participar, i que en concret, és molt útil a l'aula ja que els alumnes es desemmascaren a través de la titella, que a la vegada actua com la seva màscara.

Exemple: Els alumnes han de representar la història dels Borbons mitjançant titelles. Han de caracteritzar cada rei i construir una historia a partir de la successió de trons.

◆ Teatre d'ombres

El teatre d'ombres és una activitat on els personatges estan representats mitjançant figures planes, que poden ser opaques (de cartró, metall, cuir) o de colors. Aquestes figures van subjectes per filferro o vares, la qual cosa permet manejar-les i moure-les contra una pantalla de paper o tela, normalment de color blanc; de forma que es projecta la silueta de les figures a la pantalla al ser il·luminades per un focus des de darrera. (Reina, 2009).

Però a més també existeix la possibilitat de realització d'ombres amb el propi cos o amb determinades parts del cos; per exemple les mans. Tal com diu Velasco (2016) aquesta alternativa és molt interessant perquè treballa l'expressivitat corporal, a més que la pantalla entre l'actor i l'espectador fa que disminueixi la vergonya i el pànic escènic, i incrementa la seguretat i comoditat per expressar-se lliurement. A més, l'actor pot veure a través de l'ombra que projecta els seus moviments prenent consciència del seu cos i del que està fent.

Exemple: els alumnes han d'escenificar un ball d'una cançó amb el joc d'ombres

◆ Dansa

Calvo, García i Pérez (2011) consideren la dansa com la manifestació rítmica-expressiva que presenta amplies possibilitats per la formació de l'alumnat des de un punt de vista integrador: tenint en compte el pla físic, intel·lectual i emocional.

Tal com Monroy (2003) que defensa que al ballar apareixen diferents capacitats i processos mentals com la percepció, atenció, concentració, memòria, agilitat mental, abstracció, deducció, imaginació, entre altres.

Altres autors com Padilla y Hermoso (2003) afirmen que la dansa, a més de permetre un treball per l'educació de cos i del moviment, obre el camí cap al desenvolupament de la creativitat, la relació entre companys, el coneixement d'un mateix, el coneixement d'altres cultures i el desenvolupament de la capacitat expressiva. En el context educatiu proposen un model de dansa divergent on la creativitat, el joc i la socialització predominin sobre la tècnica, la repetició i la memorització de patrons de moviment.

Exemple: es fa una coreografia conjunta i constructiva on cada alumne proposa un pas i es van acumulant, cada un, quan es el seu torn ha de repetir els passos existents i inventar-ne un de nou.

2.2.4 Integració dins el currículum escolar

En aquest apartat, per acotar una mica el tema, ens centrarem en el currículum oficial d'Educació Secundària de les Illes Balears, principalment ens interessa en quina mesura està inserit dins el currículum escolar el teatre o joc dramàtic.

En l'annex 2 del BOIB núm. 69 s'exposa que a 1r, 2n i 3r d'ESO es realitzarà una assignatura optativa de Taller de Teatre. Però no s'especifiquen els continguts d'aquesta.

El professor de la Universitat de València, Motos (2014) explica que l'expressió dramàtica ha d'estar integrada en totes les àrees curriculars, ja que és necessari treballar totes les dimensions de la persona (emocional, relacional, corporal) i no només les cognitives. I crítica que en el currículum educatiu actual l'expressió queda reduïda a l'àrea de "Descobriment d'ell mateix" a l'Educació Infantil; a l'àrea d'Educació Artística a Primària i a alguna optativa a Secundària.

Per tant, la situació de l'art dramàtic dins el marc legal no és gaire favorable, tot i que el joc dramàtic, com es contextualitza anteriorment, és una estratègia transportable a qualsevol matèria pròpia del currículum d'ESO (matemàtiques, socials, etc.) i ens pot servir per treballar el ple desenvolupament dels alumnes –tot i que no sigui contemplat al currículum-.

Part II: La intervenció a l'aula

---

1. OBJECTIU

Investigar quin tipus d'activitat teatral es du a terme als Instituts a primer Cicle d'Educació Secundària Obligatoria.

2. METODOLOGIA

2.1 Definició de l'estudi

Per fer l'anàlisi del que passa als IES de Mallorca s'ha utilitzat una metodologia descriptiva. És a dir, aquest és un estudi descriptiu.

García (2004;1) defineix aquest tipus d'estudis com *aquell en el que s'observa el que ocorre amb el fenomen a estudiar en condicions naturals (la realitat), sense intervenir o manipular el factor d'estudi*. També és un estudi transversal ja que (2004;1) *s'intenta analitzar el fenomen en un període curt en un punt en el temps, com si talléssim un moment determinat; ocorre aquí i ara mateix*.

A més, s'utilitza l'entrevista com a tècnica qualitativa d'investigació, definida per Deslauriers i López, 2011; Mayer i Ouellet, 1991;308; Taylor i Bodgran, 1996 com:

“La situació cara a cara on es dona una conversació íntima d'intercanvi recíproc, en el qual l'informant es converteix en una extensió dels nostres sentits i assumeix la identitat d'un membre del seu grup social. Aquesta interrelació reconstrueix la realitat del grup i els entrevistats són fonts d'informació que proporcionen dades sobre els processos socials o conviccions culturals”(p.2)

Així doncs, d'acord amb aquestes definicions l'estudi que es fa a continuació és una descripció del que passa a les aules d'Educació Secundària Obligatoria de Mallorca que s'ha realitzat mitjançant l'assistència a l'aula i amb una posterior entrevista amb el

professor. En cap moment es manipula ni s'intervé en el factor d'estudi, només es descriu.

2.2 Selecció de la mostra

La mostra seleccionada per realitzar l'estudi són els alumnes de 1r cicle de secundària; 1r i 2n d'ESO. En concret de l'IES Santa Maria del Camí, l'IES Marratxí i l'IES Sant Marçal. Aquests centres són Instituts Públics Ordinaris i han estat elegits d'entre tots els de Mallorca per qüestions de mobilitat i proximitat. Tot i que tres IES són una mostra reduïda considero que és suficient per extreure conclusions sobre el que es fa a les aules.

2.3 Disseny de l'entrevista

Per dur a terme la investigació de casos he dissenyat una entrevista² en la qual hi ha preguntes relacionades amb la tipologia d'activitat que es fa, els objectius continguts i activitats que es duen a terme, com s'insereix l'activitat en el currículum, la motivació i el nivell de participació, els resultats obtinguts i l'avaluació.

L'entrevista es realitza als professors de teatre dels diferents centres elegits, cara a cara i en un espai tranquil on no hi hagi contaminació comunicativa.

Les respostes obtingudes seran el principal objecte d'investigació però també es tindrà en compte el llenguatge no verbal i les expressions facials de l'entrevistat, la qual cosa en pot donar també molta informació. Per exemple, si a la pregunta com avalueu l'activitat l'entrevistat al principi posa cara de confusió i no sap gaire bé que contestar, tot i que després doni una resposta, la seva inseguretats en relació a aquesta pregunta ens pot donar informació complementària sobre l'ítem a estudiar.

2.4 L'observació

La investigació també comptarà amb una observació³ passiva de les activitats que es duen a terme als IES i dels subjectes que les realitzen. La informació en aquest cas es recollirà a partir d'un full d'observació⁴ en el qual es registraran dades com: l'espai on es du a

---

² Annexa al final del treball

³ Només s'ha donat autorització per part d'un centre a assistir a una sessió

⁴ Annexa al final de treball

terme l'activitat, que es fa durant la sessió, qui hi participa i en quin grau, rati d'alumnes i recursos que s'utilitzen i actitud i motivació dels participants i del professor.

3. DESCRIPCIÓ DELS RESULTATS OBTINGUTS

Després d'haver anat als centres i aplicar les eines d'estudi, es fa una descripció general dels resultats obtinguts, els quals s'han classificat de la següent manera:

L'activitat teatral

Què es fa, qui participa, és una activitat inclusiva, com s'estructura i on es du a terme

Als Instituts d'Ensenyança Obligatòria es fa una assignatura optativa anomenada *Taller de Teatre* al primer cicle d'ESO. Per tant, TOTS els alumnes d'aquest nivell que ho consideren poden elegir l'activitat.

Es realitzen dues sessions de teatre per grup a la setmana. La mitja d'alumnes per grup és de 25.

En els tres casos l'assignatura es divideix en teoria (en menor mesura) i pràctica (en gran mesura). Com a treballs escrits es fan guions, adaptacions de contes, preparació de personatges... però la major part del temps es duen a terme activitats com improvisacions, balls, mímica, caracterització, maquillatge, treball de la vocalització, representacions, etc. Una activitat en comú en les tres mostres estudiades és la representació d'obres –o generalment fragments- clàssiques com *Hamlet* o *Romeu i Julieta*.

L'assignatura en els tres instituts es du a terme a una aula ordinària; es retiren els pupitres i les cadires i es crea un espai més obert. També combinen aquest espai amb la utilització del saló d'actes dels centres.

Pel que fa la inclusió podem afirmar que és una activitat que permet la participació de TOTS els alumnes que vulguin matricular-se, sense excepció ni discriminació de cap tipus. De fet, aquells alumnes que presenten alguna discapacitat participen igualment, sols que l'activitat s'adapta a ells.

Objectius, continguts i activitats

Quina finalitat es persegueix, objectius de l'activitat, quins continguts es tracten i quines activitats es realitzen.

El taller de teatre que es realitza als IES va adreçat al desenvolupament de la capacitat expressiva i sensibilitat artística a més de l'aprenentatge de treballar en grup. A més té com a finalitat l'estudi i domini de la llengua en la que es realitza el taller.

Els entrevistats coincideixen en que un objectiu important de l'assignatura és que els alumnes s'ho passin bé i a la vegada treballar diferents aspectes indirectament (la memòria, treball grupal, perdre la vergonya, etc.)

Les activitats mitjançant les quals s'assoleixen els objectius i continguts implícits en aquestes són:

Activitats de contacte i grup, activitats de veu i text, activitats de cos i moviment, lectura expressiva de textos, lectura en grup de fragments de textos teatrals, activitats d'improvisació, tècnica teatral, representació d'escenes, lectura d'obres, selecció de material susceptible de ser representat i mostra d'algunes activitats realitzades durant el curs.

Les activitats es realitzen en petits grups o en parelles, els grups són flexibles i rotatius.

Planificació i inserció dins el currículum d'ESO

Com es planifiquen les sessions, amb quins documents fa feina el professor, com s'insereix l'activitat en el currículum d'ESO

L'optativa es troba planificada per cada centre en un document anomenat "Presentació de l'assignatura" en el qual es mencionen breument els propòsits d'aquesta, els continguts i els aspectes a avaluar de l'alumne.

En aquest aspecte en dos IES els professors no tenen una planificació de les sessions ni les activitats que duen a terme i van "al dia" pensant el que faran setmana a setmana. No es plantegen si les activitats que realitzen funcionen o no. Per tant no basen la seva pràctica en cap projecte prèviament dissenyat ni cap programació.

A l'altre IES el professor planifica totes les sessions i activitats que realitzarà a la classe i estima la temporització de cada una.

L'activitat s'insereix dins el Departament de Català com a optativa de primer cicle d'ESO, tot i que es pot inserir dins el departament d'Anglès si l'institut decideix realitzar el taller en dit idioma.

El docents

Quina formació tenen els professors que duen a terme l'activitat, de quin departament són, quin és el seu paper dins l'activitat

Els docents que fan l'assignatura són els de la llengua en la que es realitza. Per tant, la formació requerida per ser docent a un centre de secundària és una llicenciatura universitària -actualment grau- i haver realitzar Formació pel Professorat.

El docent, pel que fa al taller de teatre actua com a guia de les activitats, però reconeixen que moltes vegades, degut a l'elevat rati d'alumnes han d'adoptar una postura autoritària i dirigir més del que s'hauria de fer.

Per norma general l'assignatura compta amb un professor per sessió, però en alguns casos, depenent de l'activitat i la necessitat del moment hi intervé un professor de reforç.

Els professors del Taller de Teatre no tenen formació específica en art dramàtic i alguns és la primera vegada que porten a terme activitats d'aquest tipus.

Alguns professors reconeixen la seva falta de formació i experiència en activitats dramàtiques com un handicap a l'hora d'implementar l'assignatura.

També s'observa una elevada falta de motivació, com si haguessin de fer l'assignatura per complir currículum, no perquè realment creguin en ella.

Metodologia i recursos

Quin tipus de metodologia s'aplica, quins recursos i materials s'utilitzen

La metodologia és activa, és a dir, és necessari el moviment, l'acció i la constant participació dels alumnes. Ells són els protagonistes de les activitats, les quals giren en torn a ells. A més es basa en el joc i en que l'alumne s'ho passi bé a l'hora que aprèn.

Però analitzant la sessió observada, els alumnes són estàtics, es mouen per compromís (perquè ho diu el guió o el professor) i no pel gust de fer-ho.

Pel que fa els recursos, els docents reconeixen una certa limitació en aquest aspecte, referit-se a material teatral com un teló, vestimenta, objectes atractius, material per caracteritzar... els que s'utilitzen són per norma general són; un portàtil amb un projector que serveix per posar música, vídeos i representacions, el que els alumnes porten de casa dependent de l'activitat i guions i adaptacions en forma de fotocòpies.

Motivació i nivell de participació

Quin és el grau de motivació vers l'assignatura per part dels alumnes i docents, com s'intenta motivar als alumnes i quin és el nivell de participació en l'activitat.

El nivell de motivació dels alumnes observat no és gaire alt, a més, els professors reconeixen que la majoria d'ells no presenten interès per l'assignatura, cosa que dificulta molt el desenvolupament de les sessions.

En tots els grups observats sempre hi ha un sector més participatiu, el qual hi posa molt interès i es veu que gaudeix de fer el que fa i un més passiu que fa l'activitat sense gaire ganes ni li troba el sentit.

En aquest aspecte els docents identifiquen factors com la vergonya i el pànic escènic com un factor barrera que fa que alguns participants quedin més al marge i no estiguin motivats.

A més, també identifiquen alguns alumnes que han triat l'assignatura per no fer una altra cosa i no tenen disposicions cap a la interpretació ni joc dramàtic. A aquests, se'ls sol donar una mica per "perduts".

Pel que fa la motivació dels docents vers l'assignatura trobem postures diferents. En un dels casos estudiats els docents no tenen cap interès pel teatre ni acaben de veure els beneficis de l'assignatura, la fan perquè no els hi queda més remei. I aquest, com a observadora he de dir que, és un factor que crida molt l'atenció perquè es veu la baixa participació dels alumnes reflectida en les poques ganes del professor "d'estar allà amb ells fent allò que estigui fent".

En canvi, també hi ha casos en que el professor està altament interessat en l'activitat, cosa que repercuteix inevitablement en la motivació dels alumnes.

Implicació de les famílies

Quin interès mostren els familiars cap a l'assignatura i cap els resultats que obtenen els seus fills, en quin grau participen en l'activitat.

Tot i que no s'ha investigat a fons aquest aspecte, els docents reconeixen que els familiars no mostren interès pel que fan els seus fills al Taller de Teatre. Alguns docents entrevistats fan declaracions com; *no li donen la mateixa importància que a l'assignatura de Matemàtiques o Català.*

En un altre cas, el professor de l'IES Sant Marçal reconeix que en cap moment els fan partícips del que fan a l'aula, per això les famílies no s'hi involucren més.

Avaluació i resultats

Com s'avaluen als alumnes, les activitats i la feina docent, quines eines s'utilitzen per avaluar i quins resultats s'obtenen

Segons la guia que s'elabora a principi de curs sobre l'assignatura els criteris d'avaluació de la mateixa són: la feina diària, l'avaluació de tasques (es realitzen alguns controls que s'avaluaran del 0 al 10 i es fa la mitja entre elles), l'ús obligatori de la llengua catalana i l'expressió oral i algunes activitats fora de l'aula com sortides i conferències.

Pel que fa altres aspectes com l'actitud, les activitats o la implementació de les activitats queden més en segon lloc. No s'avaluen els resultats obtinguts, tampoc si l'assignatura ha funcionat o no ni la pràctica docent.

3. 1 Conclusiones generals

- El Taller de teatre es presenta sols a un cicle d'ESO i com a assignatura optativa
- No és una assignatura valorada pels professors ni per les famílies. És com l'assignatura "fàcil d'aprovar".
- L'assignatura està molt enfocada a la memorització de textos i plasmació d'obres o adaptacions tal com són al guió
- Els professors no avaluen el desenvolupament de l'assignatura durant el curs ni els resultats finals
- Manca de material per avaluar tant els alumnes com els resultat obtinguts
- Manca de motivació (en general) per part de l'alumnat envers l'assignatura
- Realització d'activitats sense programació ni plantejament previ d'aquestes

- Els alumnes s'ho passen bé fent teatre
- Assignatura que requereix un grau elevat de participació dels alumnes i una distribució diferent a la tradicional de l'aula
- Falta de recursos per desenvolupar l'activitat
- Reconeixement per part dels docents que l'activitat dramàtic és necessària a les aules i que el treball transversal amb aquesta funciona bé

Part III: Discussions

Després de contextualitzar teòricament el tema; el joc dramàtic a l'aula i de realitzar la investigació del que passa als instituts, en aquest bloc es fa una discussió del tema.

En primer lloc m'agradaria destacar la distància que existeix entre la teoria i la pràctica. Els experts escriuen sobre els beneficis de l'activitat dramàtica i la seva importància dins les aules, però el que passa en aquestes és, més bé, el compliment del currículum i el “fer-ho perquè s'ha de fer”.

El primer que crida l'atenció és la falta de **motivació** per part de tota la comunitat educativa; alumnes, professors i família. Molts dels alumnes fan el Taller de Teatre per no fer una altra cosa, no per gust ni interès per l'art dramàtic.

La gran majoria de professors, igualment, fan l'assignatura perquè “els hi ha tocat” i no hi posen gaire interès, cosa que repercuteix directament en l'alumnat; com motivar-los cap a un cosa si no es creu en ella? Igualment ocorre amb la família, al no fer-los partícips del que passa dins l'aula, demanar-los ajuda en idees, decorat, vestuari, maquillatge, creació de material, etc. se'ls deixa de banda provocant la pèrdua d'interès i poca valoració cap al Taller de Teatre.

Considero que la motivació és un aspecte primordial per dur a terme qualsevol projecte, sigui quin sigui el seu transfons. La falta d'aquesta provoca, quasi sempre, el fracàs. En el nostre cas, la clau resideix en el professor, en el guia de l'activitat, si ell està motivat, les possibilitats de motivar els alumnes són molt més altes i per conseqüència la garantia d'èxit també. I el mateix passa amb la família, si el docent els hi apropa l'activitat i els dóna l'oportunitat de ser partícips d'aquesta, automàticament l'interès pel que es fa a l'aula s'incentiva i des de casa es comença a valorar una mica més la pràctica educativa.

Seguint en l'aspecte en qüestió, considero que **l'activitat teatral**, en general, hauria d'estar dirigida a tots els alumnes del centre, ja que és molt favorable la seva presència dins les aules. No s'hauria de platejar com a optativa –sols per primer cicle- sinó com una proposta que englobi els estudiants en general.

Tot i que aquest és un tema amb certa controvèrsia, s'hauria d'estudiar la possibilitat d'integrar el joc dramàtic de manera transversal a l'escola. Els experts n'asseguren els avantatges i les garanties de que funcioni són molt altes.

Treballar les unitats didàctiques pròpies del currículum dels cursos d'ESO a partir del joc dramàtic no és cap bogeria i en la part I d'aquest treball s'exposen els beneficis i possibilitats que el teatre d'aula proporciona:

És inclusiva; tots hi participen i aprenen, potencia el treball cooperatiu; cada alumne és important per aconseguir l'objectiu marcat, treballa tots els aspectes del desenvolupament humà; part cognitiva, part social, part emocional i part expressiva.

Per tant, tenir el teatre dins les aules només per fer una assignatura optativa a segons quines edats hem sembla una pèrdua de potencial d'aquesta activitat.

Pel que fa **on realitzar l'activitat**, els instituts no estan dotats d'espais òptims, i això és una evidència, tot i que a cops utilitzen el saló d'actes o altres llocs més grans, la majoria del temps les activitats teatral tenen lloc a l'aula. I l'estructura de l'aula no és la més adequada per dur aquest tipus d'activitats degut a dos motius: els pupitres i les cadires que s'hi troben a dins i l'elevat nombre d'alumnes assignat per aula. Per molt que es retiri el mobiliari a fi de crear un ambient més espaiós crec que és insuficient pel nombre d'alumnes presents. I això obre un altre tema de debat; els ratis per aula. Un altre dels handicaps principals per dur a terme l'activitat teatral a l'escola.

Així doncs, s'hauria de replantejar el nombre de participants dividint-los en subgrups o comptar amb professors de suport dins els grups grans per poder controlar i guiar millor l'activitat.

El tema de la **formació del professorat** és un tema que preocupa molt als entrevistats. Tots especifiquen que la seva formació no és l'òptima per dur a terme l'activitat.

En aquest aspecte considero que el docent que a de realitzar la proposta no necessita cap formació específica en art dramàtic.

El rol del professor serà el de guia i facilitador dels aprenentatges. Yaffe (1989) citat a Onieva (2011) diu que els professors no han de preocupar-se de si posseeixen o no habilitats dramàtiques ja que cada dia s'enfronten davant una audiència molt exigent (els seus alumnes), cosa que els qualifica.

Però el que si que han de conèixer són estratègies i possibilitats del joc dramàtic a l'aula. I això, evidentment, comporta una feina extraordinària, que s'ha de realitzar si o si, perquè qualsevol activitat dramàtica tingui èxit. No es pot pretendre afrontar el Taller de Teatre sense haver fet una recerca bibliogràfica sobre el tema; que és, que es fa a altres escoles, el que funciona, el que no, experiències docents...

Els professors que són nous en aquesta experiència han de fer un esforç encara més gran, i de segur que no tot surt rotllat a la primera, però amb ganes i dedicació es pot aconseguir el que s'espera. I de segur, que val la pena.

Pel que fa les **activitats** dramàtiques a realitzar han d'anar sempre d'acord amb l'objectiu que volem aconseguir, el temps i els potencial humà del que disposem. Per exemple, no podem pretendre fer una obra teatral llarga on hi ha 5 personatges amb un grup de 20 alumnes -i alguns facin de moble- tenint 2 sessions per setmana (situació real observada). En aquest cas ens hem de plantejar en primer lloc, triar una obra on tots puguin tenir un paper o una funció important, o bé dividir els alumnes en comissions o fer diferents obres, i en segon lloc fer una adaptació de l'obra per tal que sigui realista amb la temporització de la que disposem.

No hi ha activitats correctes i incorrectes, totes són vàlides si estan ben platejades i van d'acord amb la realitat del projecte. El que funciona molt bé són les activitats en petit grups i la divisió de tasques; per activar l'aprenentatge cooperatiu.

També cal tenir en compte que les activitats han de ser atractives pels alumnes i han de fomentar la seva creativitat; no hem d'oblidar que estem posant en marxa estratègies que cerquen la diversió, l'aprenentatge al mateix temps i l'alumne com a protagonista.

Un altre aspecte molt important, i que en els centres no es té en compte, és la **planificació** de les activitats. Tots els jocs, estratègies i dinàmiques implementades a l'aula han d'estar prèviament planificades i han de tenir mètodes d'avaluació per poder valorar-ne els resultats.

Sigui quin sigui el tipus d'activitat que duguem a terme, els **objectius** generals d'aquesta han d'anar a encaminats a:

- ❖ Promoure i desenvolupar la creativitat, entesa com la capacitat per pensar i cercar alternatives originals als problemes
- ❖ Fomentar i treballar l'expressivitat verbal i no verbal, i les habilitats comunicatives
- ❖ Treballar la cohesió de grup i la resolució de conflictes
- ❖ Crear un marc de convivència agradable entre companys i professors
- ❖ Potenciar la intel·ligència emocional i l'autoestima

- ❖ Fomentar la participació activa dels alumnes en les activitats proposades, així com el respecte cap a la participació i les opinions del demés
- ❖ Oferir un marc idoni en el que desenvolupar l'educació en valors, fomentant una educació inclusiva, respecte del medi ambient i un comportament cívic i moral
- ❖ Divertir-se i gaudir amb els jocs i activitats planificades

I, pel que ens ocupa, no hem d'oblidar el tema de l'**avaluació**. És imprescindible que els docents avaluïn l'activitat, el progrés dels alumnes i la seva pràctica.

En l'estudi realitzat cal remarcar la poca importància que se li dóna l'avaluació. Es veritat, que s'avalua als alumnes en aspectes d'actitud, feines, evolució, dates d'entrega, etc. però en cap moment s'avalua la pràctica docent –al menys per escrit- ni la implementació de l'activitat.

Per concloure el tema de discussió, penso que el teatre hauria d'abandonar el taller de teatre (l'optativa) per incloure's a les aules. Els professors han d'aprofitar alguns moments dins l'espai curricular per aconseguir altres objectius, altres valors, altres indicadors que facin dels seus alumnes persones completes, alumnes integrats en el seu grup i en la societat en la que viuen, alumnes amb valors propis, capaços de pensar per ells mateixos, capaços de donar respostes als reptes que la vida els planteja.

Per aconseguir tal cosa, es imprescindible unir esforços i seguir fent camí cap a tal propòsit, com diu un refrany molt conegut: *si camines sol arribaràs aviat, si caminem junts arribarem enfora!*

Bibliografía

Aniscom, M., Booth T. & Dyson. (2006). *Improving Schools, Developing Inclusion*. Nueva York. Routledge.

Arboleas, A. (2010). La expresión corporal en clase. *Revista de Innovación y Experiencias Educativas*. N° 35 – Octubre de 2010

Benegas, M. (2006). Teatro; el espacio teatral. Aportes para la enseñanza. Nivel Medio. Ministerio de Educación. Buenos Aires.

Blanco, P. (2001). *El teatro de aula como estrategia pedagógica*. Proyecto de Innovación e investigación pedagógica. Bilbao. Recuperat dia 4 de maig de 2016 desde: http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/el-teatro-de-aula-como-estrategia-pedagogica-proyecto-de-innovacion-e-investigacion-pedagogica--/html/0023cd44-82b2-11df-acc7-002185ce6064_2.html

Calvo, A., García, I. i Pérez, R. (2011) Iniciación a la danza como agente educativo de la expresión corporal en la educación física actual. Aspectos metodológicos. *Retos. Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación n° 20*, pp 33-36.

Cañas Torregrosa, J. (2000). ¿Quieres que juguemos al teatro? Propuestas para hacer teatreo en Educación Infantil y Primaria. Everest

Cavajal, C. i Torres, L. (2014). La mímica, los juegos de roles i algunos aspectos generales de la cultura norteamericana para facilitar la producción oral en inglés. Universidad de Bogotá <http://repository.unilibre.edu.co/bitstream/handle/10901/7940/CavajalVivasCindyIbeth2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Chacón, P. (2008). *El juego didáctico como estrategia de enseñanza y aprendizaje ¿Cómo crearlo en el aula?*. Universidad Pedagógica Experimental Libertador. Instituto Pedagógico de Caracas. Departamento de Educación Especial. Recuperat dia 10 de maig de 2016 de: <http://www.grupodidactico2001.com/PaulaChacon.pdf>

Cruz, P. (2014). *El juego teatral como herramienta para el tratamiento educativo psicopedagógico de algunas situaciones y necesidades especiales en la infancia*. UNED. Facultad de educación. departamento de didáctica, organización escolar y didácticas especiales.

Decret 73/2008. (27 juny 2008). *Bulletí Oficial de les Illes Balears*, BOIB núm. 69, de 12 de maig de 2009, Annex 2. Recuperat de:

http://weib.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/ordres/ESO/annex2_ordre_desenvolupament_ESO_27_4_09.pdf

Deslauriers, J. P. y Lopez. R. E. (2011). La entrevista cualitativa como técnica para la investigación en Trabajo Social. *Revista Margen* nº 61 – junio 2011. Recuperat dia 10 de juny de 2016 des de: <http://www.margen.org/suscri/margen61/lopez.pdf>

Domingo, J. (2008). *El aprendizaje cooperativo*. Cuadernos de Trabajo Social. Vol. 21. Pg.231-246. ISSN: 0214-0314. Universitat politècnica de Catalunya. Recuperat dia 15 de maig de 2016 de: <http://revistas.ucm.es/index.php/CUTS/article/view/CUTS0808110231A/7531>

García, J. (2004). Estudios Descriptivos. *Nure Investigación*, nº 7. Consultat dia 1 de juny de 2016 desde:

Goleman, D. (1995). *Inteligencia emocional*. Editorial Kairós. Barcelona. ISBN: 978-84-7245-371-5

Hernández, R., Fernández, C. y Baptista, M. P. (2010). *Metodología de la Investigación* (5ª edición). México: McGraw Hill Education.

<http://webpersonal.uma.es/~jmpaez/websci/BLOQUEIII/DocbIII/Estudios%20descriptivos.pdf>

Julia, C. (2015). *Desde el teatro hacia la inclusión socioeducativa*. *Revista Lindes; Estudios Sociales del Arte y la Cultura*. Nº 9 Junio 2015 – Buenos Aires. Argentina.

Laferrière, G. (1999). *La pedagogia teatral, una eina per educar*. *Educació Social* núm. 13, pp. 53-63. Universitat de Québec a Montreal. Recuperat dia 3 de maig de 2016 desde: <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/viewFile/144501/383474>

Lianza, J. L. (2013). *El juego es un derecho y una necesidad de la infancia*. *Revista Bordón. Revista de Pedagogía*. ISSN: 0210-5934. Vol. 65, nº 1.

Llunell, N. (2015). *Fem Teatre! Una proposta didàctica per treballar les habilitats comunicatives: Guia pel professorat*. Generalitat de Catalunya. Departament Educació.

López, A., Jerez, I. i Encabo, E. (2009). *Claves para una enseñanza artístico-creativa: la dramatización*. Editorial Octaedro. ISBN: 978-84-9921-074-2.

López, M. T. (2008). *La pedagogia teatral ¿Una estrategia para el desarrollo del Auto concepto en niños y niñas de segundo nivel de transición?*. Universidad de Chile, Facultad de Ciencias Sociales. Recuperat dia

6 de maig de 2016 desde: http://www.tesis.uchile.cl/tesis/uchile/2008/cs-lopez_m/pdfAmont/cs-lopez_m.pdf

Marín, I. (2009). Jugar, una necesidad y un derecho. Aloma: Revista de Psicología, Ciencias de la Educación y de el Deporte. ISSN: 1138-3194. Pg. 233-249.

Martí, M. i Sanz, I. (2001). Títeres y mimo. España. Editorial Parramón

Monroy, M. (2003). La danza como juego, el juego como danza. Una pregunta por la pedagogía de la danza en la escuela. Revista Educación y educadores, Vol. 6 pp. 156-167

Motos, T. (2009). *El teatro en la educación secundaria: fundamentos y retos*. Revista Creatividad y Sociedad núm. 14. Instituto de Creatividad e Innovaciones Educativas, Universidad de Valencia. Recuperat dia 3 de maig de 2016 desde: http://centroderecursos.alboan.org/ebooks/0000/0847/5_APY_REE_2.pdf

Motos, T. (2014). Psicopedagogía de la dramatización. Universidad de Valencia. Recuperat dia 12 de maig de 2016 desde: <http://www.postgradoteatroeducacion.com/wp-content/uploads/2013/11/Piscopedagogia-de-la-dramatización-Tomás-Motos.pdf>

Muntaner, J. J. (2014). Prácticas Inclusivas en el aula ordinaria. Revista nacional e internacional de educación inclusiva. ISSN (impreso) 1889-4208, pag. 63-79.

Navarro, M. R. (2007). Drama, creatividad y aprendizaje vivencial: algunas aportaciones del drama a la educación emocional. Cuestiones Pedagógicas, 18, 2006/2007, pp 161-172. Recuperat dia 15 de maig de 2015 de: <http://institucional.us.es/revistas/cuestiones/18/10%20drama,%20creatividad.pdf>

Onieva, J. L. (2011). La dramatización como recurso educativo. Tesis doctoral. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Malaga.

Padilla, C. i Hermoso, Y. (2003). Siglo XXI: perspectivas de la danza en la escuela. *Tavira: revista de Ciencias y Educación*, 18, pp 9-20.

Palacios, S. (2010). Integración educativa e inclusión de calidad en el tratamiento educativo de la diversidad. Consultat dia 10 de maig de 2016 de: <https://www.google.es/#q=palacios+2010+integracion+educativa+>

Pujolàs, P. (2008). Introducció a l'Aprenentatge Cooperatiu. Universitat de Vic. Facultat d'educació. Recuperat dia 13 de maig de 2016 de: http://www.iesjosepsuredaiblanes.com/wp-content/uploads/2014/12/Introduccio_aprenentatge_cooperatiu.pdf

Real Academia Española. (2001). Expresión corporal. Diccionari de la llengua espanyola (22^a ed.) Recuperat dia 21 de maig de 2016 de: <http://dle.rae.es/?id=HL12F3g>

Real Academia Española. (2001). Mímica. Diccionari de la llengua espanyola (22^a ed.) Recuperat dia 21 de maig de: <http://dle.rae.es/?id=PHOa6d2>

Reina, C. (2009). El teatro infantil. Revista digital de Innovación y experiències educativa, 15. Recupeat dia 17 de maig de 2016 de: http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_15/CRISTINA_REINA_2.pdf

Rogozinski, V. (2005). Títeres en la escuela. Centro de Publicaciones Educativas y Material Didáctico. Buenos Aires. ISBN 987-538-046-6

Sánchez, M. D. (2007). La dramatización en educación primaria como eje del aprendizaje lúdico-creativo. Universidad de Málaga. Facultad de ciencias de la educación.

Saro, J. L. (2015). Teatro: Camino hacia la educación inclusiva. Facultad de Educación. Universidad de Cantabria

Sevillano, H. (2008). Estudio del sector editorial de los juegos de rol en España: historia, tipología, perfil del lector, del autor, del traductor y del editor. Universidad de Salamanca. España 2008. Tesis Doctoral.

Vacas, C. (2009). *Importancia del teatro en la escuela*. Revista de Innovación y experiencias educativas. ISSN: 1988-6047. Dep. Legal: GR 2922/2007. N° 16 – Marzo 2009.

Velasco, M. E. (2016). Jugando al teatro en el aula de 5 años de Educación Infantil.

Annexes

---

1. Entrevista

La proposta:

- En què consisteix la vostra proposta educativa?
- A qui va dirigida? Quins alumnes hi participen?
  - o Hi participen alumnes amb alguna NEE? Quines estratègies utilitzeu?
- Com està estructurada l'activitat? Quan es realitza, on, quina durada té quins professors intervenen en ella...

Objectius, continguts i activitats que es realitzen:

- Quins objectius persegueix amb la realització d'aquesta assignatura?
- Quins continguts tracteu a partir del teatre?
- Quins creieu que són els beneficis que els alumnes obtenen a nivell personal amb aquesta estratègia? I a nivell de grup?
- Creieu que la utilització del teatre de manera transversal és favorable i pot donar bons resultats?
- El teatre que feu té com a finalitat la representació d'una obra o va més enllà? Podria explicar-me el per què de la seva resposta?
- Quin tipus d'activitats dramàtiques porteu a terme? Per què aquestes i no unes altres?

Marc legal i currículum:

- Treballem objectius i continguts propis del currículum d'ESO de les Illes Balears a partir d'aquesta activitat? Podria explicar-me com i quins?
- Com està inserida l'activitat dins el marc legal educatiu?

Motivació i nivell de participació

- En general, als alumnes els hi agrada l'assignatura? És atractiva per ells?
- Quin és el grau de motivació que tenen envers l'assignatura? Els alumnes es mostren participatius durant les sessions?
- Quin és el nivell de participació exigida per l'assignatura? Els alumnes són més

ben aviat actius o passius? I el rol del professor?

Resultats, avaluació i implicació de les famílies:

- Quines avantatges té el teatre a l'escola?
- Quina és l'opinió dels pares i mares dels alumnes cap a la realització d'aquest projecte?
- Les famílies s'impliquen d'alguna manera en aquest projecte? Si la resposta és si em podria explicar com?
- Creieu que els resultats obtinguts són favorables?
- Com avalueu el progrés que fan els alumnes en la realització d'aquesta activitat?

2.1 Entrevista IES Santa Maria del Camí

Centre: IES Santa María del Camí

Realització de l'entrevista a les dues professores de l'assignatura de Teatre de l'IES. Les dues són filòlogues de llengua catalana i no tenen cap tipus de formació en Teatre. Em donen a entendre que fan aquesta assignatura "perquè els hi ha tocat".

La proposta:

- En què consisteix la vostra proposta educativa?

Es miren. Pensen. La primera resposta és que no saben gaire bé el propòsit de l'assignatura. Seguidament m'expliquen que és un assignatura amb la finalitat de desenvolupar activitats pràctiques perquè els alumnes es moguin una mica i participin activament, sempre combinada amb treballs "una mica més teòrics" del tipus preparar guions, fer adaptacions, etc. És més dinàmica que les altres però afirmen que la assignatura ha estat una mica caòtica, tant en la planificació i l'execució.

- A qui va dirigida? Quins alumnes hi participen?

La proposta teatral és una optativa de 2n d'ESO (inserir dins el currículum Educatiu de les Illes Balears d'aquest curs). Els alumnes que hi participen són tots aquells que l'han elegida, tant els que tenen passió i aptituds pel teatre com els que no. En concret a l'IES Santa Maria són 45 alumnes dividits en 2 grups (23 per grup). Les professores coincideixen en que hi ha massa alumnes per aula.

- Hi participen alumnes amb alguna NEE? Quines estratègies utilitzeu?

Hi ha alguns alumnes que presenten Necessitats Educatives però no són significatives per tant no hem fet cap tipus d'adaptació i participen normalment a l'activitat, sense distinció.

- Com està estructurada l'activitat? Quan es realitza, on, quina durada té quins professors intervenen en ella...

L'activitat es desenvolupa durant dues hores setmanals. La portem a terme nosaltres dues (professores de català) més un professor de suport (també de català) que ens ajuda a dinamitzar les sessions un cop a la setmana (va un pic per setmana a cada grup) degut a l'alt nombre d'alumnes que formen part de l'assignatura.

Aquesta es du a terme a l'aula ordinària i al saló d'actes del poble equipat amb un gran escenari i butaques. Cada grup fa una hora setmanal a l'aula i una hora al centre d'actes.

A l'aula ordinària es retiren les taules i les cadires per obtenir un espai més ample i permetre més llibertat de moviment. Tot i així no és l'espai més adequat per l'activitat, reconeixen que està molt millor el saló d'actes.

La feina a les sessions es fa en petits grups, depenent de l'activitat, poden ser parelles, grups de 4 o 5 i sempre es van canviant durant el curs perquè tots arribin a treballar amb tots.

Objectius, continguts i activitats que es realitzen:

- Quins objectius persegueix amb la realització d'aquesta assignatura?

Que els alumnes s'ho passin bé i facin una activitat més entretinguda. També que desconnectin una mica de tant pressió mental i puguin tenir l'opció de moure's i esplaiar-se. Indirectament també es cerca treballar la memòria, el moviment, perdre la vergonya, rompre el gel, ajudar a conèixer els seus companys, aprendre a treballar en grup, entre d'altres (que no mencionen)

- Quins continguts tracteu a partir del teatre?

(veure Guia docent de l'assignatura)

Els continguts són més de l'àmbit de la interpretació. Relacionats amb els objectius mencionats a dalt. Transversalment no treballen altres continguts com podria ser relacionats amb història o coneixement del medi o matemàtiques.

- Quins creieu que són els beneficis que els alumnes obtenen a nivell personal amb aquesta estratègia? I a nivell de grup?

A nivell personal l'activitat els serveix per llevar-se la vergonya, ser menys cohibits. Treballar el xerrar en públic i l'expressió (tant verbal com corporal). A més també els permet esplaiar-se, desconnectar i passar-s'ho bé. A nivell grupal el taller de teatre és molt bo per millorar la cohesió entre els alumnes, ja que sempre treballen en equips que es van rotant. Els grups són molt flexibles.

- **Creieu que la utilització del teatre de manera transversal és favorable i pot donar bons resultats?**

Si, alguna vegada a algunes assignatures s'han fet petites activitats teatrals per a tractar alguns continguts puntuals i els resultats han estat positius.

A més a Educació Física es treballa l'expressió corporal i el moviment, ja que està inserit dins el currículum de l'assignatura a ESO.

- **El teatre que feu té com a finalitat la representació d'una obra o va més enllà? Podria explicar-me el perquè de la seva resposta?**

Una part de l'activitat té com objectiu la representació d'uns esquetxos a final de curs però això no justifica el perquè de l'assignatura, com es pot veure a la guia docent persegueix altres objectius a la representació d'una obra com un tot.

- **Quin tipus d'activitats dramàtiques porteu a terme? Per què aquestes i no unes altres?**

Fem activitats com mímica, improvisacions, dansa, caracterització i maquillatge. També treballem la vocalització, activitats per rompre el gel, adaptació de contes al teatre, representació de poemes, interpretació d'un videoclip... En general dinàmiques combinades amb petits treballs escrits (escriure esquetxos, adaptacions). Són activitats que permeten ser realitzades en grups o parelles per la seva flexibilitat.

Marc legal i currículum:

- **Treballem objectius i continguts propis del currículum d'ESO de les Illes Balears a partir d'aquesta activitat? Podria explicar-me com i quins?**

Des de el Taller de Teatre i a partir de la guia docent de l'IES es treballen:

- Activitats de contacte i grup
- Activitats de veu i text
- Activitats de cos i moviment
- Lectura expressiva de textos
- Activitats d'improvització
- Tècniques teatrals
- Representació d'escenes

- Mostra d'algunes activitats als companys
  - Expressió escrita i oral en llengua catalana
- **Com està inserida l'activitat dins el marc legal educatiu?**
 És una optativa disponible per tot l'alumnat matriculat d'ESO de les Illes Balears i així es troba definida en el Currículum d'aquest curs

Motivació i nivell de participació

- **En general, als alumnes els hi agrada l'assignatura? És atractiva per ells?**

Si. En general els hi agrada. Tot i que existeix una gran diferència entre els alumnes que tenen més predisposició envers el teatre i els altres que han elegit l'optativa una mica de rebot, per no fer una altra cosa. Aquests alumnes, en general ho passen una mica més malament per vergonya, alguns interrompen molt la classe i dificulten el desenvolupament d'activitats.

- **Quin és el grau de motivació que tenen envers l'assignatura? Els alumnes es mostren participatius durant les sessions?**

En general el grau de motivació és baix. N'hi ha alguns que passen de tot. Com hem dit abans estan per estar, perquè és l'assignatura més fàcil. Altres, estan molt motivats i proposen idees i s'ho prenen ben seriosament. Sempre duen el vestuari, les feines fetes, etc.

Normalment, tots es mostren participatius, ja que el transcurs de l'assignatura no permet que cap alumne es quedi al marge sense parlar o passi desapercbut, amb més o menys ganes tots participen.

- **Quin és el nivell de participació exigida per l'assignatura? Els alumnes són més ben aviat actius o passius? I el rol del professor?**

L'activitat requereix moviment i un alt grau de participació. Els professors són qui dirigeixen les sessions però degut a l'elevat nombre de participants es fa molt difícil i quasi sempre ens hem de posar en "pla sergent". Fa falta plantejar l'assignatura; ràtio més baixa, professors formats en art dramàtic. Per exemple

aquest any han tingut tres professors diferents de teatre durant el curs per un motiu o per l'altre, cosa que ha dificultat molt el transcurs de l'assignatura.

Resultats, avaluació i implicació de les famílies:

- Quines avantatges té el teatre a l'escola?

És molt positiu a nivell del treball de la creativitat, de perdre la vergonya i aprendre a parlar i tenir presència davant els demés. És una activitat a la que els centres no estan acostumats (ni preparats), per això és molt necessària. És molt lúdica i permet a l'alumne poder desconnectar de la pressió acadèmica i aprendre d'una manera diferent.

Afegeixen que no només és positiva si no que és necessària, però necessita un replantejament i uns recursos diferents als que disposen ara per ara.

- Quina és l'opinió dels pares i mares dels alumnes cap a la realització d'aquest projecte?

No saben quina és l'opinió dels pares envers el Taller de Teatre que fan els seus fills però intueixen que no li deuen donar gaire importància, entenent aquesta expressió com que des de les famílies no és el mateix que el seu fill suspengui taller de teatre que matemàtiques.

- Les famílies s'impliquen d'alguna manera en aquest projecte? Si la resposta és si em podria explicar com?

No, com hem dit abans no sabem ni el que pensen sobre l'assignatura.

- Creieu que els resultats obtinguts són favorables?

Aquells alumnes que tenen interès per l'assignatura ho fan molt bé però cal remarcar que solen destacar en moltes altres matèries i que "ho farien bé fessin l'activitat que fessin". En els demés, els que no tenen gaire interès per l'assignatura no s'observa un progrés ni una major motivació per ella així com transcorre el curs. Els que ho fan bé ho segueixen fent bé i els que no, no.

- Com avalueu el progrés que fan els alumnes en la realització d'aquesta activitat?

S'avaluen la feina diària, les tasques que s'encomanen per casa, el compliment de dates de entrega d'activitats, l'ús del català.

L'actitud no és un ítem marcat per la guia docent de l'assignatura però nosaltres també la valorem a l'hora de puntuar l'assignatura.

La nota que es pot obtenir de l'optativa oscil·la entre el 0 (la més baixa) i el 10 (la més alta)

2.2 Entrevista IES Sant Marçal

Centre: IES Sant Marçal

Realització de l'entrevista al professor d'anglès del centre, encarregat de realitzar l'optativa de teatre en anglès. És el primer any d'experiència en aquesta optativa.

La proposta:

- En què consisteix la vostra proposta educativa?

El que fem en aquest Institut és un Taller de Teatre en anglès. L'assignatura és una optativa de 2n d'ESO.

L'activitat consisteix en treballar l'expressió corporal a la vegada que es treballa l'expressió en anglès i s'introdueix vocabulari teatral i no teatral en aquest idioma. Ho fem així perquè vam pensar que fer aquesta assignatura en anglès no seria gaire complicat.

Les activitats que realitzem solen ser molt dinàmiques i s'estructuren en petits grups de treball.

- A qui va dirigida? Quins alumnes hi participen?

Va dirigida a tots aquells alumnes que l'elegeixen com optativa. Hi ha només un grup i són, concretament, 32 alumnes a la sessió de teatre, cosa que dificulta molt, (moltíssim) dur a terme l'activitat

- Hi participen alumnes amb alguna NEE? Quines estratègies utilitzeu?

Hi participen uns quants alumnes amb NEE als quals se'ls i fan petites adaptacions, però no són significatives perquè cada un aporta el que fa millor o el que pot, i això és el que es valora. No s'exigeix a tots el mateix, evidentment. Per exemple, si per realitzar una representació teatral s'han d'aprendre 5 frases, l'alumne amb NEE, en aquest cas intel·lectual, porta una "chuleta" amagada i ho llegeix. L'alumne va molt en compte a que l'espectador ho vegi i interpreta molt bé el que llegeix, i això és el que valoro. Si se l'aprèn o no per mi no té importància, en aquest cas.

- Com està estructurada l'activitat? Quan es realitza, on, quina durada té quins professors intervenen en ella...

El taller de teatre es realitza dos cops a la setmana (55 minuts cada sessió). Al principi de curs férem jocs de psicomotricitat, expressió corporal i verbal, vocalització, aprendre vocabulari bàsic en anglès, després, així com ha anat avançant el curs hem anat fent petites representacions i creant el material necessari per dur-les a terme. I ara per final de curs hem estat preparant una representació una mica més extensa.

L'activitat es du a terme al gimnàs de l'IES, que té una insonorització estupenda – ironitza-, i els dies que s'ha de preparar material escrit com esquetxos o petits diàlegs van a l'aula d'informàtica.

Jo sóc l'únic professor de l'assignatura.

Objectius, continguts i activitats que es realitzen:

- Quins objectius persequiu amb la realització d'aquesta assignatura?

Els objectius que intentem assolir són: aprendre vocabulari en anglès referit al món del teatre i a altres temes, introduir una mica la cultura britànica, millorar la capacitat oral a nivell comunicatiu i expressiu amb aquest idioma i intentar incentivar capacitats artístiques. També que els alumnes s'ho passin bé i aprenguin a fer feina en equip.

- Quins continguts tracteu a partir del teatre?

L'expressió corporal, gestual de psicomotricitat, de playbacks, entendre el funcionament d'una obra de teatre i ensenyar a fer feina en equip

- Quins beneficis que són els beneficis que els alumnes obtenen a nivell personal amb aquesta estratègia? I a nivell de grup?

Els beneficis que obtenen a nivell individual són aprendre a expressar-se, a comunicar a altre gent, a mostrar els seus sentiments. I a interactuar amb els demés companys de classe. I a expressar-se en llengua anglesa.

A nivell grupal, com que fem molta feina conjunta, aprenen a treballar en equip. Tot i que he observat que aquest és un tema que els hi costa molt, sovint crea conflictes i genera molta competència i no saben desfer-se'n per ells mateixos i hi he d'intervenir. Tot i que cada vegada aprenen a conviure millor i a valorar la feina dels

altres. Intento que aprenguin que és molt important aportat un granet d'arena a l'equip.

- **Creieu que la utilització del teatre de manera transversal és favorable i pot donar bons resultats?**

Sí, per exemple, per aprendre anglès, el teatre és un bon vehicle. Anglès o qualsevol altre llengua.

Considero que a partir de l'art dramàtic i la representació es poden treballar transversalment molts temes. I sobretot soc partidari del treball per projectes, una iniciativa molt interessant seria a partir de la representació d'una obra o un musical treballar les matemàtiques, plàstica, expressió, llengües, etc. Fent-ho sempre amb els recursos adequats i el temps necessari.

- **El teatre que feu té com a finalitat la representació d'una obra o va més enllà? Podria explicar-me el per què de la seva resposta?**

La finalitat en si mateixa no és la de representar una obra, però fer-ho o trobo interessant per poder mostrar als demés el que s'ha fet durant el curs.

Però no, l'assignatura no va enfocada només a aquest propòsit, va més enllà. Es tracta d'aprendre coses d'una manera diferent.

Durant el curs hem necessitat l'ajuda d'altres branques com la plàstica per fer decorats, la llengua, etc.

- **Quin tipus d'activitats dramàtiques porteu a terme? Per què aquestes i no unes altres?**

Fem mímica, jocs de psicomotricitat, escriure guions en anglès, representacions breus amb bastanta improvisació (simular que estan a un bus), role-playing, una obra de teatre breu per mostrar als alumnes, etc.

Tot i que he de dir, que és impossible per les condicions actuals realitzar tot el que s'havia programat a principi de curs. Amb dues hores a la setmana, un professor i 32 alumnes és molt difícil dur a terme les activitats com deu mana, és gairebé impossible dirigir les sessions. Del que estava programat al que realment s'ha fet hi ha molta diferència.

Marc legal i currículum:

- **Treballeu objectius i continguts propis del currículum d'ESO de les Illes Balears a partir d'aquesta activitat? Podria explicar-me com i quins?**
- **Com està inserida l'activitat dins el marc legal educatiu?**

És una optativa disponible per tot l'alumnat matriculat d'ESO de les Illes Balears i així es troba definida en el Currículum d'aquest curs.

Motivació i nivell de participació

- **En general, als alumnes els hi agrada l'assignatura? És atractiva per ells?**

Si, els hi agrada perquè és una assignatura diferent i s'ho passen bé, però el fet que sigui en anglès un handicap perquè no la gaudeixen tant, els costa més amollar-se.

A més, n'hi ha molts que han elegit aquesta optativa pel fet de no fer alemany, ni francès ni matemàtiques, per tant, hi ha molts alumnes que passen de tot i no volen fer res.

L'assignatura no acaba de ser atractiva del tot perquè no es tenen les eines adequades per fer feina, el fet més important es que siguin 32 alumnes a la sessió. És impossible fer una classe dinàmica sense que es descontrolï.

- **Quin és el grau de motivació que tenen envers l'assignatura? Els alumnes es mostren participatius durant les sessions?**

En general els alumnes estan poc motivats i no s'ha aconseguit que es motivin durant el curs. Tot i que, també hi ha alumnes molt participatius que s'interessen molt per l'assignatura. Ja et dic, el problema principal és que molts estan aquí per estar i no tenen cap interès en fer teatre, si hi hagués menys alumnes o els que hi són tinguessin interès la implementació del taller seria molt diferent i hi passaríem tots molt de gust.

- **Quin és el nivell de participació exigida per l'assignatura? Els alumnes són més ben aviat actius o passius? I el rol del professor?**

L'assignatura demana un rol actiu i molta creativitat per part de l'alumne, ha de ser capaç de crear i improvisar i n'hi ha que no tenen aquesta capacitat. L'alumne és el

centre de l'assignatura però pels motius que ja t'he explicat és molt difícil mantenir l'ordre.

Resultats, avaluació i implicació de les famílies:

- Quines avantatges té el teatre a l'escola? I inconvenients?

Els avantatges que té el taller de teatre, a part dels que he mencionat, és que a partir d'una activitat diferent i entretinguda els alumnes aprenen moltes coses (pròpies del currículum d'ESO).

Però crec que, ara per ara, té molts més inconvenients. Un dels principals és que és una optativa que competeix amb francès i alemany, per tant, els alumnes que no cursen els idiomes es veuen "una mica obligats" a elegir l'altre opció: Teatre.

Tot i que això també planteja algun avantatge i alguns alumnes que han triat l'assignatura perquè si s'hi acaben enganxant i els hi agrada molt.

- Quina és l'opinió dels pares i mares dels alumnes cap a la realització d'aquest projecte?

No conec l'opinió dels pares

- Les famílies s'impliquen d'alguna manera en aquest projecte? Si la resposta és si em podria explicar com?

La veritat és que no hem potenciat que les famílies s'impliquin en l'activitat perquè no els hem fet partícips del que fem ni els hem demanat mai col·laboració. Podríem demanar-los suport en tant al vestuari i material necessari però des de el centre no els hi hem demanat res, hem estat autosuficients.

- Creieu que els resultats obtinguts són favorables?

Crec que no són els esperats en la programació de principi de curs. No he aconseguit motivar-los envers a les activitats dramàtiques, ni cap a la llengua anglesa, però per les condicions que tenim trobo que és normal que els resultats no siguin òptims.

Tot i que, he de mencionar que hem sorprès quan a l'assignatura de llengua anglesa fem alguna activitat de role-playing com s'ho prenen els alumnes que fan l'optativa. En aquest cas sí que veig una diferència amb els que no la cursen.

- **Com avalueu el progrés que fan els alumnes en la realització d'aquesta activitat?**

Una part actitudinal (percentatge important)

Elaboració dels guions, esforç dedicat i feina feta

Capacitats comunicatives en anglès

Capacitats expressives

No examen

Comentaris del professor:

- El taller de teatre està molt mal plantejat, no pot funcionar mai una assignatura plantejada d'aquesta manera.
- Els principals handicaps són l'elevat nombre d'alumnes, la meua inexperiència i que es faci només en anglès i no hi hagi l'opció de fer-ho en català.
- Si hi hagués les dues opcions: català i anglès, al Taller de Teatre en anglès realment hi hauria aquells alumnes interessats en aprendre la llengua i es podria fer una molt bona feina amb ells.

2.3 Entrevista IES Marratxí

Centre: IES Marratxí

L'entrevista es realitza a una professora del departament de català, l'encarregada de l'optativa Taller de Teatre

La proposta:

- **En què consisteix la vostra proposta educativa?**

La proposta educativa consisteix a representar obres no gaire llargues perquè els puguin arribar a representar.

- **A qui va dirigida? Quins alumnes hi participen?**

Va dirigida a alumnes de 2nESO que han triat aquesta optativa dins el ventall de possibilitats que ofereix el centre quan s'han de matricular.

- **Com està estructurada l'activitat? Quan es realitza, on, quina durada té quins professors intervenen en ella...**

Els alumnes han de llegir prèviament l'obra una vegada repartits els papers dels diferents personatges, intentant sempre que no siguin els mateixos els protagonistes. Han estat dues hores setmanals, dilluns i dimarts a les 8:00h, hora no gaire apropiada per fer una optativa com teatre. Aquesta queixa ha estat comunicada a l'equip directiu per part meua i per part dels alumnes. En molts de casos les hores no han estat productives. Només ha intervingut una professora i es duia a terme a la sala d'actes del centre.

Objectius, continguts i activitats que es realitzen:

- **Quins objectius persegueix amb la realització d'aquesta assignatura?**

Els objectius principals són que l'alumne aconsegueixi una expressió oral fluïda en català, així com expressar-se amb el cos i ser capaços d'interpretar qualsevol paper i perdre la vergonya.

- **Quins continguts tracteu a partir del teatre?**

Expressió oral, expressió corporal, dicció...

- **Quins creieu que són els beneficis que els alumnes obtenen a nivell personal amb aquesta estratègia? I a nivell de grup?**

Relacionar-se millor amb els companys (eren alumnes de diferents grups), soltar-se, perdre la vergonya...

- **El teatre que feu té com a finalitat la representació d'una obra o va més enllà? Podria explicar-me el per què de la seva resposta?**

La finalitat aquest any per diferents motius ha estat la representació d'una obra.

- **Quin tipus d'activitats dramàtiques porteu a terme? Per què aquestes i no unes altres?**

Dicció, expressió corporal, interpretació de diferents personatges...

Marc legal i currículum:

- **Treballeu objectius i continguts propis del currículum d'ESO de les Illes Balears a partir d'aquesta activitat? Podria explicar-me com i quins?**

Els continguts i objectius més importants que tractem són a nivell d'expressió oral, era un requisit per poder aprovar l'assignatura, també l'actitud i predisposició envers l'assignatura i la relació amb els companys.

- **Com està inserida l'activitat dins el marc legal educatiu?**

Optativa de 2n ESO

Motivació i nivell de participació

- **En general, als alumnes els hi agrada l'assignatura? És atractiva per ells?**

Sí que els agrada, la majoria ja havien fet teatre altres anys, inclús a primària. Trobo que l'han trobada atractiva perquè a més era molt fàcil aprovar si feien un mínim de feina.

- **Quin és el grau de motivació que tenen envers l'assignatura? Els alumnes es mostren participatius durant les sessions?**

El grau de motivació ha estat alt.

- **Quin és el nivell de participació exigida per l'assignatura? Els alumnes són més ben aviat actius o passius? I el rol del professor?**

El nivell de participació exigida ha estat alt, perquè d'aquesta participació depenia gran part de la nota. Hi ha hagut de tot, però més aviat han estat actius.

Resultats, avaluació i implicació de les famílies:

- **Quines avantatges té el teatre a l'escola?**

Tot són avantatges, perquè hi ha molta gent que vol ser actor o actriu i ja des de petits es poden adonar si realment van o no encaminats.

- **Quina és l'opinió dels pares i mares dels alumnes cap a la realització d'aquest projecte?**

No ho sé.

- **Les famílies s'impliquen d'alguna manera en aquest projecte? Si la resposta és si em podria explicar com?**

No s'impliquen.

- **Creieu que els resultats obtinguts són favorables?**

Molt favorables, han aprovat tots i han destacat molt unes quantes alumnes.

- **Com avalueu el progrés que fan els alumnes en la realització d'aquesta activitat?**

Amb la nota fina, ja que quan alguns alumnes deixaven de ser protagonistes, ja canviaven una mica la seva actitud.

2. Full d'observació

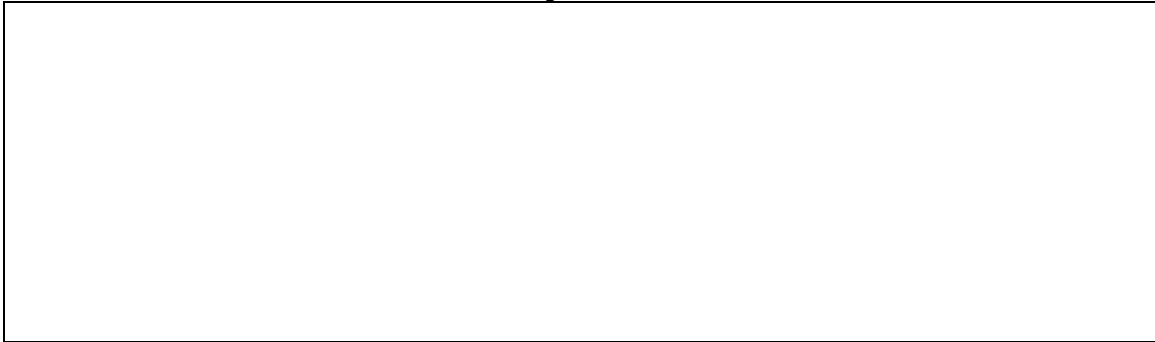
IES	
Data i hora	

- **Disposició de l'espai on es du a terme l'activitat**

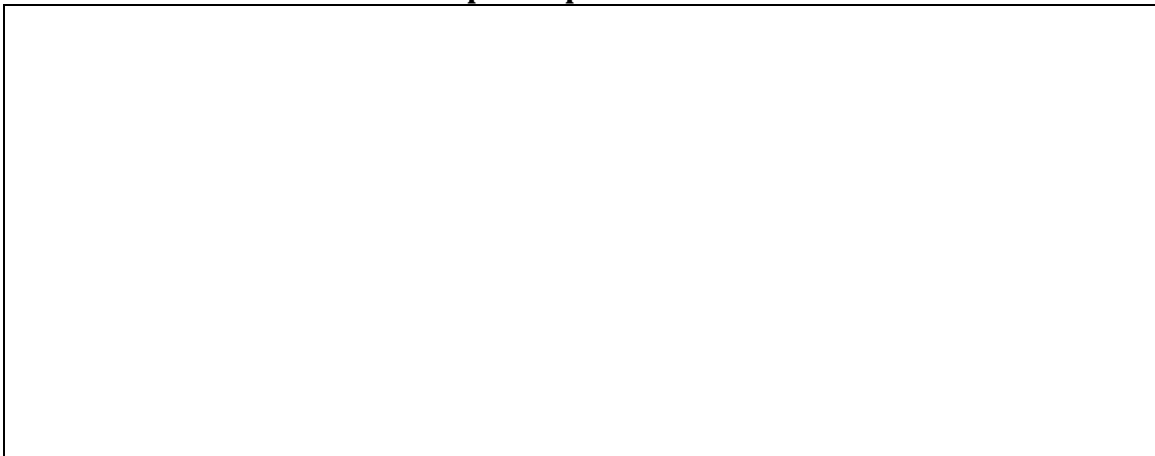
- **Activitats que es realitzen durant la sessió observada**

- **Participants en la sessió**

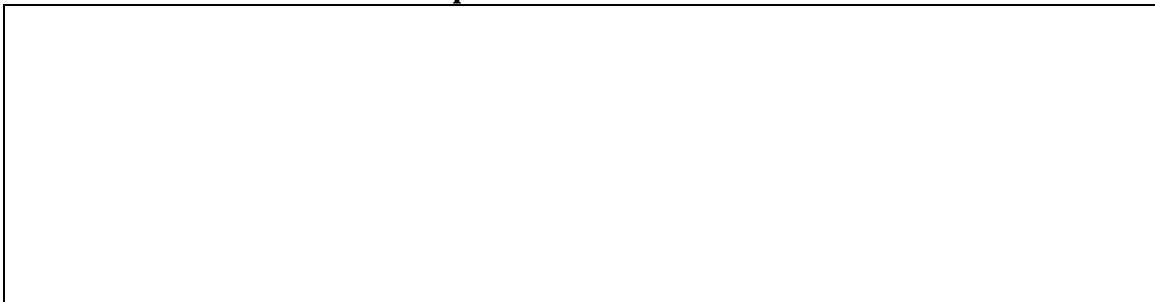
- **Rati d'alumnes i Recursos empleats**

- **Actitud i motivació dels participants**

- **Actitud i motivació del professor**

2.1 Full d'observació de l'IES Santa Maria

IES	IES Santa Maria
Data i hora	Dimarts, 31 de maig de 2016

- **Disposició de l'espai on es du a terme l'activitat**

L'activitat es realitza a l'aula ordinària. S'han retirat els pupitres i les cadires i els alumnes estan repartits per l'aula. Tot i així, l'aula queda petita i n'hi ha que estan asseguts damunt taules.

- **Activitats que es realitzen durant la sessió observada**

Per començar realitzen un ball que han estat preparant durant el trimestre, de la cançó *Thriller* de Michael Jackson. Tots participen i ballen al mig de l'aula. Una vegada acaben el ball s'asseuen al voltant de l'aula deixant al mig un espai buit on hi ha la professora que explica la següent activitat. Diu que continuaran representant l'obra de Hamlet, (la que fan aquest trimestre). Segons l'escena representar surten uns alumnes o uns altres. Tots van amb el llibre a la mà i llegeixen (més que actuar llegeixen). Els més tímids estan molt aferrats a la paret frontal, els que ho són més se'ls veu més amollats i a gust en l'espai. Hem crida l'atenció que n'hi ha un que fa de moble (forma part del decorat).

- **Participants en la sessió**

Els alumnes són de 2n d'ESO. Hi ha un nombre similar de nins i nines, esta compensat. No hi ha cap alumne que presenti una NEE significativa.

- **Rati d'alumnes i Recursos empleats**

Els alumnes són uns 23. Només hi ha un professor, tot i que m'han explicat que de vegades en tenen un de suport que els ajuda.
Utilitzen un portàtil per posar música i els llibre per llegir el diàleg, no utilitzen res més durant a sessió.

- **Actitud i motivació dels participants**

En general estan motivats, tot i que n'hi ha que no es mostren gaire participatius, es nota que són tímids i això actua com a barrera per amollar-se i disfrutar de ballar.
En concret hi ha un alumne que està molt participatiu i guia als demés, els marca els passos del ball i amb la mirada els anima a fer-ho millor.
Al veure'l automàticament l'identifico com un punt clau i de referència del grup, sobretot per aquells més tímids i que els hi costa més, els quals es recolzen en ell.

- **Actitud i motivació del professor**

La professora no destaca per la passió que hi posa. Però es veu que té interès en que la sessió funcioni bé.
Pot ser està més preocupada perquè hi hagi ordre i estiguin tots en silenci tot el temps que de que els alumnes disfrutin i s'ho passin bé.